

Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine
National Security and Defense Council of Ukraine
Odessa State University of Internal Affairs
Odessa Military Academy
National Academy of the Security Service of Ukraine
Odessa National Maritime University
National University of Water and Environmental Engineering
Institute of Criminal Law and Applied Criminology (Chisinau)
Siedlce University of Natural Sciences and Humanities
Gdansk University of Physical Education and Sport
Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation

International scientific conference

**MARITIME SECURITY
OF THE BALTIC-BLACK SEA REGION:
CHALLENGES AND THREATS**

December 23, 2021

Volume 1

2021

International scientific conference «Maritime security of the Baltic-Black sea region: challenges and threats» : conference proceedings, December 23, 2021, Vol. 1. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 428 pages.

ORGANISING COMMITTEE

Foreign members of the Organizational Committee:

Kanels Juris – PhD in polit., Rector of the Transport and Telecommunication Institute (the Republic of Latvia);

Buzhor Valerii Heorhiiiovych – Doctor of Law, Professor, Rector of the Institute of Criminal Law and Applied Criminology, President of the Independent Criminological Association of the Republic of Moldova (the Republic of Moldova);

Stanislaw Topolewski – Phd hab., retired Colonel, Prof., Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, Director of the Institute of Security Studies (the Republic of Poland);

Skalski Dariusz – Dr. hab. Prof., Gdansk University of Physical Education and Sport (the Republic of Poland);

Vareikis Vyantas – Doctor of Humanities, Professor, Leading Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University (the Republic of Lithuania);

Petryk Artem – PhD in History, Senior Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology of Klaipėda University (Republic of Lithuania).

Ukrainian members of the Organizational Committee:

Kuznichenko Serhii Oleksandrovych – Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Rector of Odessa State University of Internal Affairs;

Prokofieva-Yanchylenko Dariia Mykhailivna – Doctor of Law, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Interdepartmental Research Center for Organized Crime at the National Security and Defense Council of Ukraine;

Kurovska Iлона Anatoliivna – PhD in Law, Senior Research Associate, Director of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine;

Rudenko Serhii Vasylovych – Doctor of Engineering, Professor, Rector of Odessa National Maritime University;

Kliat Yurii Oleksandrovych – PhD in Engineering, Colonel, Deputy Head of Odessa Military Academy;

Cherniak Andrii Mykolaiovych – Doctor of Law, Professor, Colonel, Rector of the National Academy of the Security Service of Ukraine;

Grygus Ihor Mykhailovych – Doctor of Medical Sciences, Professor, Director the Educational and Scientific Institute of Health Care of the National University of Water and Environmental Engineering;

Vikhliaiev Mykhailo Yuriiiovych – Doctor of Law, Professor, Director of the Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

WELCOME REMARKS

Сергій ГРИНЕВЕЦЬКИЙ	14
----------------------------------	----

THE STATUS OF INTERREGIONAL AND NATIONAL STRATEGIES FOR MARITIME SECURITY

Впровадження національної стратегії морської безпеки в контексті реалізації цілей сталого розвитку в Україні

Махначова Н. М.	16
------------------------------	----

Стратегія морської безпеки в Україні

Пехник А. В.	18
---------------------------	----

Деякі особливості національних стратегій морської безпеки

Сизоненко А. С.	21
------------------------------	----

Покращення інформаційної логістики та підвищення загального рівня інформатизації портової діяльності

Степаненко В. О.	24
-------------------------------	----

Станції біологічного очищення стічних вод міста Одеси як джерела забруднення морського середовища

Тучковенко Ю. С., Сапко О. Ю.	28
--	----

The impact of maritime threats in the Middle East on Baltic – Black Sea region’s security

Cheban O. Ya.	32
----------------------------	----

Деякі аспекти надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту

Шатрава С. О., Джафарова О. В.	35
---	----

MARITIME SECURITY COOPERATION OF THE BALTIC-BLACK SEA STATES

Співпраця держав з метою протидії незаконній міграції на морі

Дубенко О. М.	39
----------------------------	----

Актуальні проблеми делімітації та співробітництва держав у межах виключної (морської) економічної зони України

Півторак Г. Ф.	43
-----------------------------	----

Безпекова політика взаємодії Туреччини в Чорному морі

Радовецька Л. В., Гасанов Муртеза Алі	46
--	----

Регіональне та субрегіональне співробітництво як основні напрями морської політики України	
Саснко М. І., Костюк В. Л.	50
Четверта промислова революція в Балтійсько-Чорноморському регіоні: сценарії розвитку та точки росту	
Волонцевич Д. О., Скворчевський О. Є.	54
The concept of Intermarium in processes of the development of Eastern Europe	
Tishchenko O., Morozov M.	57
MODERN MILITARY THREATS IN THE BALTIC-BLACK SEA REGION AND COUNTERMEASURES	
Сучасні військові загрози на державному кордоні у Балто-Чорноморському регіоні	
Бурбела С. В.	60
Стратегія морської безпеки України в умовах сучасних загроз в Чорноморсько-Азовському регіоні. Шляхи розвитку військово-морських спроможностей	
Неїжпапа О. Л.	63
Проведення заходів цивільного захисту як елемент забезпечення національної безпеки України	
Попович В. В., Яковчук Р. С., Ковальчук В. М.	67
Systematic approaches to combating threats at sea	
Rudenko S., Shumylo O., Kononova O., Varaboly K.	69
INTERNATIONAL AND NATIONAL STATUTORY SUPPORT OF MARITIME SECURITY	
Правове регулювання забезпечення захисту морського середовища в міжнародному та національному законодавстві України	
Балобанов О. О.	73
Міжнародні судові органи у забезпеченні морської безпеки (на прикладі справи № 2019-18 «Україна v. РФ»)	
Бойко Інна Семенівна	77
Правове регулювання боротьби з морським піратством на міжнародному рівні	
Варинський В. О.	80

Правові умови для функціонування органів державної влади Автономної Республіки Крим на перехідний період як «уряд АРК в екзилі»	
Гданов І. Р.	84
Особливості комплексного адміністративно-правового режиму морських портів України	
Калайнов Д. П.	87
Нормативно-правове регулювання безпеки мореплавства в Україні	
Калайнова О. Д.	90
Міжнародно-правові аспекти протидії транснаціональній організованій злочинності на морі	
Кубасенко А. В., Крижановська О. В.	94
Організаційно-правовий механізм забезпечення морської безпеки в Україні: реалії сьогодення	
Магновський І. Й.	98
Дефініція позовної давності у морському праві	
Маковій В. П., Медведенко Н. В.	101
Проблематика порушень норм міжнародного права при затримці українських військово-морських суден «Бердянськ», «Нікополь» та «Яни Капу» в територіальних водах України	
Менсо І. В., Купратий О. Г.	105
Окремі аспекти підготовки до служби у водній поліції Німеччини	
Мошак Г. Г.	108
Міжнародно-правове регулювання забезпечення морської безпеки	
Мудрецька Г. В.	112
Проблеми міжнародної уніфікації правил морських перевезень і розвиток законодавства України у цій сфері	
Печений О. П.	116
Кримінальна відповідальність за піратство (Ст. 446 КК України)	
Плужнік О. І.	119
Морська доктрина України як складова національної безпекової політики	
Подковенко Т. О.	123

Деякі проблеми відшкодування шкоди потерпілому від морського піратства Резніченко С. В., Резніченко Г. С.	126
Стратегія морської безпеки України: кризь призму міжнародних стандартів Рубан К. П.	129
Публічне адміністрування як складова системи безпеки мореплавства Славінська І. В., Ізбаш К. С.	133
Аналіз вітчизняного законодавства у сфері охорони морських кордонів Соловей О. М., Шевченко Н. Л.	137
Страховання судна у торговельному мореплаванні як складник морської безпеки Тарасенко Л. Б., Тарасенко В. Є.	140
Генеза правового регулювання безпеки мореплавства в Азовському морі Шурда В. І.	143
Про деякі питання нормативно-правового забезпечення морської безпеки Янчук Н. Д.	147
Проблеми дефініції «історичних вод» в міжнародному морському праві та їх вплив на морську безпеку прибережних держав Ярмак В. Х.	151
MARITIME SECURITY AND INTERNATIONAL MARITIME ORGANIZATIONS	
Переваги водного транспорту в Україні: забезпечення безпеки Бакумов О. С.	155
Визначення ступеня ризику як фактор безпеки в мореплаванні Нестеров О. Ю., Загородня Ю. В.	158
Міжнародні морські організації та морський бізнес в країнах, що розвиваються Пренько Я. О.	161

Особливості міжнародної морської організації, її основні функції і структура Соркіна Д. К.	163
Визначення значимості факторів, які впливають на розхід повітря в апаратах на стисненому повітрі під час підводного розмінування Стрілець В. М., Соловйов І. І., Шевченко Б. С., Глущенко І. О.	165
Морська безпека як фактор національної безпеки України Царюк Ю. С.	169
THE ROLE OF LAW-ENFORCEMENT AGENCIES IN ENSURING MARITIME SECURITY	
Fighting maritime crimes by the water police forces Vasylenko O. V.	173
Аналітична діяльність під час забезпечення морської безпеки органами Національної поліції України Заєць О. М., Проданець Н. М.	176
Деякі питання криміналістичної підготовки легких водолазів з метою участі в слідчих (розшукових) діях: досвід поліції США Корнієнко М. В., Афонін Д. С.	180
Територіальні підрозділи водної поліції як складова механізму забезпечення національної безпеки України Кузніченко С. О.	183
Потенційні можливості безпілотних літальних апаратів (БпЛА) в забезпеченні безпеки на морі, попередженні, виявленні, фіксації та розслідуванні кримінальних правопорушень Лісніченко Д. В.	186
Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України на морському транспорті Луговий І. О.	189
Місце Національної поліції України серед суб'єктів забезпечення морської безпеки Медведенко С. В.	192
До питання про забезпечення безпеки морського порту України Мирза С. С.	197

Актуальні питання участі працівників Національної поліції України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки Рудой К. М., Удренас Г. І.	200
Правове забезпечення підрозділами Національної поліції морської безпеки Теслюк І. О.	204
Окремі питання морської безпеки в умовах тимчасової окупації території України Тетерятник Г. К.	206
Місце та роль підрозділів поліції на воді у структурі Національної поліції України Хозлу І. К.	209
CURRENT STATE AND CHALLENGES OF MARITIME SECURITY OF PORTS OF THE BALTIC-BLACK SEA REGION	
Основні засади дій керівників берегових об'єктів морського транспорту в екстремальних ситуаціях Дулгер В. В.	212
Щодо питання відносно суб'єктів забезпечення безпеки морських портів в Україні Коропатов О. М.	214
Безпека організації морських контейнерних перевезень Надибська Оксана Ярославівна	218
Економічний складник забезпечення морської безпеки держав Балто-Чорноморського регіону Очеретько О. О., Маргарян А. А.	221
Екологічний моніторинг забруднень Керченської протоки Синящик В. Ф., Харламова О. В., Сажка А. Ю.	224
Актуальні завдання щодо вирішення сучасних загроз безпеки морських портів Федічев А. В., Вітек М. Ю.	228
Гібридні загрози морській безпеці Филипенко А. О.	232

ACTIVITIES OF STATE ARMY UNITS IN MARITIME SECURITY

Морська охорона Державної прикордонної
служби України – історія та сучасність

Заборовський В. В. 236

The role of mercenaries in the Black Sea basin

Soroceanu I. 240

FIGHT AGAINST MARITIME TERRORISM, SMUGGLING, AND ILLEGAL DRUG TRAFFICKING

Боротьба з тероризмом, контрабандою та незаконним обігом
наркотиків на морі

Білих І. В. 244

Окремі питання правового забезпечення протидії морському
тероризму у національному законодавстві

Братель С. Г. 246

Контрабанда та порушення митних правил в Україні

Денисова А. В. 248

Поєднання у теоретичному концепті «боротьба із тероризмом на морі»
елементів концепції антитерористичної безпеки населення

Комісаров О. Г., Беньковський С. Ю. 251

Щодо системи антитерористичної підготовки в Україні

Кудінов С. С. 255

Деякі проблемні питання боротьби з контрабандою
на морських шляхах Чорноморського басейну

Кузніченко О. В. 260

Морський тероризм як загроза судноплавству

**Мельник О. М., Корякін К. С., Окулов В. І.,
Пуляев І. О., Щенявський Г. С.** 263

Незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин
або їх аналогів: сучасні проблеми кримінально-правової доктрини
та законодавства

Меркулова В. О., Домброван Н. В. 266

Співвідношення понять тероризму на морі та морського піратства

Ніколаєв О. Т., Бахчеван Є. Ф. 271

Організована злочинність як загроза морській безпеці Прокоф'єва-Янчиленко Д. М.	275
Терористичні акти на морі як загроза міжнародній безпеці Стукаліна О. В.	279
Контрабанда наркотиків на морі як форма транснаціональної злочинності Щурат Т. Г.	283
RESPECT FOR SEAFARERS' RIGHTS AS A COMPONENT OF MARITIME SECURITY	
Механізми мінімізації ризиків потрапляння моряків у ситуації торгівлі людьми Берендєєва А. І.	286
Дотримання прав моряків в умовах пандемії COVID-19 Павлега О. С.	290
Особливості дотримання прав моряків в умовах пандемії COVID-19 Свинаренко Ю. П., Мідловець Е. А.	295
PARTICULARITIES OF TRAINING AND RETRAINING OF MARITIME SECURITY OFFICERS	
Професійна освіта як складова державної морської політики Балтаджи П. М.	298
Онлайн-ресурси для підтримання уваги та мотивації на заняттях Братель О. М.	302
Особливості кадрового забезпечення підготовки фахівців з морської безпеки у секторі безпеки і оборони Каракуркчі Г. В., Голда М. А., Шутов О. О.	305
Актуальні питання підвищення кваліфікації працівників поліції на воді: досвід Донецького державного університету внутрішніх справ Мердова О. М.	306
Ship names in English language teaching for marine safety workers Nasakina S. V.	309
Психологічна готовність працівників служби морської безпеки до професійної діяльності Пасько О. М.	310

Сучасні методи навчання працівників морської безпеки Перетяка Н. О.	314
INTERRELATION OF MARITIME SECURITY AND ECONOMIC, ENVIRONMENTAL, FOOD, INFORMATION, AND ENERGY SECURITY OF THE BALTIC-BLACK SEA STATES Тероризм та незаконний обіг зброї як фактори загроз для критичної інфраструктури у Причорноморському регіоні Бабенко А. М., Борисова О. О.	318
Формування Україною умов у забезпеченні екологічної безпеки в Балто-Чорноморському регіоні Бірюков В. В.	322
Екологічне інвестування в сфері морської безпеки: окремі аспекти Журавель А. В.	326
Особливості кримінальних правопорушень, вчинених у виключній (морській) економічній зоні Кушнарєва О. Б.	330
To the question about developing a new robustness index for multi-objective optimization problems Rajabzadeh M., Mohammadnejad D. A., Zaloga V. O., Mohammadpour O. M., Makui A.	333
Використання технологічних рішень під час виробничої інтеграції в системі «порт – індустріальний парк» Перепічко М. Е., Самойловська В. П.	337
Maritime security and cyber security: current challenges and threats Pretrenko K., Styopochkina I. V.	340
Продовольча безпека – важлива складова морської безпеки Пилипенко Л. М., Верхівкер Я. Г., Мирошніченко О. М., Доценко Н. В.	344
Аналіз моніторингу інформаційних джерел Одеської області Санакуєв М. Г.	348
Вплив морської безпеки на економічну безпеку держави Сластьоненко О. О., Мілімко Л. В.	350
Аналіз взаємозв'язку системи «екологічна безпека – безпека мореплавства» Стаднік В. Ю., Тихомирова Т. С.	353

Розробка методів підвищення продуктивності перевантажувального обладнання в портах Чорноморсько-Балтійського басейну з метою забезпечення економічної сталості країн регіону Стрельцов П. М., Немчук О. О., Легецька І. П.	355
Використання презумпцій у міжнародному нормативному забезпеченні морської безпеки Суханова Д. С.	358
Окремі аспекти забезпечення морської безпеки та кібернетичної безпеки України Форос Г. В.	361
Об'єкти права інтелектуальної власності як складова національної безпеки держав Балто-Чорноморського регіону Харченко Вадим Борисович.....	364
Захист довкілля як складник морської безпеки: правовий аспект Шуміло О. М.	368
COUNTERING MARITIME ILLEGAL MIGRATION, HUMAN EXPLOITATION AND TRAFFICKING До питання незаконного перевезення мігрантів на шляхах морського сполучення Березовенко Л. С.	372
Боротьба з такими проблемами як нелегальна міграція, експлуатація та торгівля людьми на морі Данилова І. О.	374
Запобігання втягненню моряків у перевезення нелегальних мігрантів Ковальова О. В.	378
Проблемні аспекти правового регулювання нелегальній міграції, експлуатації та торгівлі людьми на морі Лифар О. М.	381
Оптимізація взаємодії оперативних підрозділів з іншими суб'єктами під час виявлення та розслідування торгівлі людьми у морському просторі Мельнікова О. О.	384
Протидія торгівлі людьми та нелегальній міграції на морі Стерненко Я. М.	388

Торгівля людьми як основна загроза для безпеки України на морі Федоровська Н. В.	390
THE FUNCTIONING OF MARITIME SEARCH AND RESCUE TEAMS	
Особливості пошуку зниклих осіб Науменко С. М.	394
Використання можливостей ресурсу Blitzortung для забезпечення морської безпеки Федонюк В. В., Федонюк М. А.	397
MARITIME SECURITY MAINTENANCE	
Деякі суб'єкти забезпечення національної безпеки і оборони Крикун В. В.	400
Впровадження сучасних навігаційних технологій як засіб забезпечення безпеки мореплавства Кулієв Арсен Юрійович	402
Сучасні технічні системи забезпечення безпеки морських портів Онищенко С. П., Мельник О. М.	406
Удосконалення технології переміщення військового автомобіля з військовим озброєнням Петров Л. М., Петрик Ю. М., Кішянус І. В., Лисий О. В., Нікішин В. А.	408
Безпека судноплавства та утилізація суден Пізінцалі Л. В., Шумило О. М., Александровська Н. І., Россомаха О. І., Рабоча Т. В., Россомаха О. А.	411
Удосконалення системи пневмообмиву корпусу судна льодового плавання Терлич С. В., Дамчук М. С., Забавський В. Д.	415
Використання морських прив'язних систем для забезпечення безпеки акваторій портів Трунін К. С.	419
Оцінка сучасних ризиків для систем управління суднами Шумілова К. В.	422

**НЕЗАКОННИЙ ОБІГ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ,
ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН АБО ЇХ АНАЛОГІВ:
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ
ДОКТРИНИ ТА ЗАКОНОДАВСТВА**

Меркулова Валентина Олександрівна

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та кримінології,
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Домброван Наталія Василівна

*кандидат юридичних наук,
начальник відділу організації наукової роботи,
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Проблема незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів є доволі сталою для усіх країн світу. Безумовним є те, що її слід розглядати на тлі взаємозв'язку із іншими проблемами життєдіяльності суспільства. Адже шкода, яка спричиняється суспільству є доволі значною: рівень інтенсивності втягнення молоді (інших осіб) у наркоманію є прямопротилежним зниженню рівня використання наркозалежними своїх потенційних інтелектуальних та професійних можливостей на користь розвитку держави та громадськості і прямо пропорційним зростанню злочинності.

Проте пропонуємо поглянути на цю проблему суто з позицій чинного стану та перспектив застосування кримінально-правових заходів запобігання даного виду кримінально-протиправної поведінки. Їхня ефективність значною мірою залежить від змісту, сутності та спрямувань державної політики в даній сфері, *належної оцінки ступеню небезпеки даного виду кримінально-протиправної поведінки для здоров'я як окремою людини, так і населення держави в цілому.* Що, в свою чергу, у якості складової передбачає дієве *співвідношення двох протилежних за своїм змістом та сутністю напрямків* реалізації кримінально-правової політики держави в даній сфері: поширення сфери кримінально-правової охорони суспільних відносин, пов'язаних із обігом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в Україні, та посилення суворості кримінальної відповідальності (покарання) за вчинення відповідних кримінальних правопорушень, з одного боку; або ж навпаки, – звуження даної сфери шляхом декриміналізації окремих видів діяння (зокрема, вживання так званих «м'яких наркотиків»), суттєвого пом'якшення умов та

підстав для застосування звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які не мали відношення до збуту даних речовин тощо, з іншого боку.

Слід зазначити, що особливістю сучасного стану доктрини кримінального права України є саме суттєве посилення уваги науковців до пошуків відповіді на питання: «Чи слід запроваджувати зарубіжний досвід окремих країн світу щодо декриміналізації певних дій? Як забезпечити рівновагу, дієве співвідношення між набутим вітчизняним досвідом кримінально-правової охорони здоров'я населення та сучасними світовими тенденціями суттєвої гуманізації відповідальності в сфері обігу наркотичних речовин?»

Тож предметом нашого аналізу в даному випадку є з'ясування тих багаточисельних чинників, якими керуються науковці (як вітчизняні, так і зарубіжні) в частині пошуків відповіді на дані питання та формулювання в узагальненому вигляді тих положень, які є основою для обґрунтування двох протилежних за своєю сутністю рішень.

Ступінь суспільної небезпечності діянь, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків з часом лише зростає і обумовлюється значною кількістю чинників соціально-економічного, правового та морально-психологічного характеру. Доволі показовими щодо підвищення суспільної небезпечності незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів є окремі статистичні дані та тенденції, які все частіше наводяться в доктрині кримінального права.

За окремими даними кількість споживачів наркотиків в країні сягає 2 млн. осіб. До того ж з кожним роком статистика поширення наркоманії серед українців зростає у середньому на 10-15 тисяч осіб. Особливо небезпечною тенденцією є те, що вік наркозалежних значно помолодшав: серед наркозалежних 70 % становлять особи віком до 25 років, майже чверть школярів віком 13-16 років вживали наркотики хоча б один раз, все частіше трапляються випадки, коли наркотики пробують 10-річні діти. Щороку від наркотиків вмирає приблизно 10-12 тис. осіб. Прогресуюче зловживання наркотичними засобами, а отже різке збільшення кількості наркозалежних, відтворюється у значному зростанні цін на наркотики, що, в свою чергу, створює сприятливі умови для формування організованих злочинних груп кримінальної. За даними кримінальної статистики, питома вага кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, в останні роки коливається в межах 13– 15% . Загально визнаним є те, що даний вид кримінальних правопорушень відноситься до тих діянь, яким притаманна висока або ж середня природна та штучна латентність. (1, С. 132; 3, С. С. 97, 98, 147; 8, С. 145; 9, С. 146)

Отже маємо погодитися із думкою тих вчених, які дотримуються позиції, що наркоманія та наркозлочинність, яка є супутньою до неї, відноситься до глобальних, надзвичайно складних та найнебезпечніших для світового соціуму проблемою, що ставить під загрозу здоров'я людей та міжнародну безпеку в світі. Що сучасна кримінальна ситуація у сфері обігу наркотичних

речовин є реальною загрозою для підтримання на належному рівні морально-етичного та психологічного стану суспільства України. (10, С. 6, 7)

Відповідною має бути і кримінально-правова реакція держави на такі виклики. Проте комплексність проблеми вимагає системного зваженого та диференційованого підходу до оцінки різних за характером та ступенем небезпечності дій організованих злочинних груп, спрямованих на обіг наркотиків з метою збуту та дій наркозалежних осіб, які зберігають наркотики для власного споживання. В першому випадку безумовним є подальше посилення суворості кримінальної відповідальності (покарання) в частині уточнення ознак складу кримінального правопорушення, способів його вчинення, кількості предмету, збільшення кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак. Інша річ, коли суб'єктом кримінального правопорушення є особа, яка не має відношення до збуту наркотиків.

На жаль, на тлі постійного зростання в Україні немедичного вживання наркотичних та психотропних речовин, проблемою є те, що доволі тривалий час в практичній діяльності правоохоронних органів у сфері запобігання незаконному обігу даних речовин основний акцент робиться на притягнення до відповідальності осіб, що лише вживають наркотики, оскільки виявити цю особу значно простіше, ніж викрити багаторівневе злочинне угруповання по збуту наркотичних речовин. (10, С.19-20)

Відповідно актуальності не втрачає питання щодо співрозмірності тяжкості вчиненого діяння (вживання наркотичних речовин) та ступеню суворості кримінальної репресії щодо осіб, які не мали відношення до їхнього збуту. Результатом тривалого обговорення цієї проблеми в доктрині права стали суттєві зміни у санкції ч. 1 ст. 309 КК. Якщо на час набуття чинності КК 2001 року максимальна санкція основного складу даного кримінального правопорушення передбачала позбавлення волі на строк до трьох років (11, С. 154), – то станом на сьогодні (з урахуванням змін 2008 та 2018 років) за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту може бути призначене одне із декількох альтернативних по відношенню до позбавлення волі покарань –штраф, виправні роботи, арешт, обмеження волі. (5, С. 192-193) Тож за чинним законом в ч. 1 ст. 309 КК визначені ознаки складу кримінального проступку, а не злочину. Віднесення даного діяння до кримінальних проступків значно поширює межі застосування до наркозалежних не лише спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності, передбаченого ч. 4 ст. 309 КК (за умови добровільного лікування від наркоманії), але й інших видів звільнення, передбачених Загальною частиною КК.

Проте проблема полягає у тому, що існує доволі велика кількість чинників об'єктивного та суб'єктивного характеру, які обумовлюють рецидивну суспільно небезпечну поведінку наркозалежних (низька ефективність лікування, відсутність можливості оплатити лікування тощо). Відповідно,

повторність тягне більш сувору відповідальність (позбавлення волі до трьох років). Тож ймовірність потрапити до в'язниці є доволі значною.

Відповідно і питання щодо подальших пошуків доцільних та дієвих заходів щодо даної категорії осіб залишається актуальною. Тож все більше привертає увагу та є предметом для наукового обговорення досвід тих країн Європи, політика яких спрямована на розробку соціально-правових та медичних заходів щодо зменшення шкідливих наслідків вживання наркотиків (Голландія, Велика Британія, Бельгія, Данія, Чехія, Швейцарія). Дані країни, розподіляючи наркотики на «легкі» та «важкі», надають особливе значення розробленню та удосконаленню моделей поступової легалізації наркотиків, що мало б впливати на скорочення обсягів їхнього розповсюдження та вживання. (4, С. 143)

Окремо досліджується зарубіжна законодавча практика щодо **декриміналізації** незаконного придбання, перевезення або зберігання без мети збуту наркотичних засобів чи психотропних речовин у великих розмірах (Республіка Казахстан) (6) та практика тих держав, де вживання наркотиків або заборонено тільки за певних обставин, або взагалі не кваліфікується як кримінальне правопорушення (Данія, Нідерланди, Люксембург, Чехія, Італія тощо). Результати дослідження наслідків такої законодавчої практики мають вплинути на вирішення питання щодо доцільності (недоцільності) декриміналізації діянь, ознаки якого визначені у ч. 1 ст. 309 КК. Особливо щодо випадків зберігання невеликої кількості наркотиків для власного споживання. (7; 12)

Окрім питань декриміналізації окремих діянь, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків, поширення сфери пом'якшення відповідальності та звільнення від покарання за окремі діяння, зарубіжний досвід має привернути нашу увагу і в частині особливого ставлення законодавця до примусового лікування осіб, хворих на наркоманію. Законодавча практика окремих країн світу (зокрема, Великої Британії, Франції, США, ФРН тощо), відповідно до якої примусове лікування розглядається не лише як доповнення до покарання, але й як альтернатива покаранню (у разі вчинення діяння невеликої тяжкості) (9, С. 146), – має бути дослідженою і запровадженою у вітчизняне законодавство. Так, зокрема в Німеччині, прийнято законодавче рішення про розширення переліку діянь, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків, відносно яких суд може пом'якшити покарання, взагалі його не призначати або ж направити у *спеціальну лікувально-терапевтичну установу*. Зазвичай у якості підстав розглядається володіння незначною кількістю наркотичного засобу для власного споживання. (2, С.66,67)

Підсумовуючи зазначене, слід підкреслити наступне. Зазначене надає підстав діяти висновку щодо необхідності подальшого удосконалення кримінально-правових заходів запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Більш ґрунтовного вирішення на рівні законодавця потребують питання дотримання

системного співвідношення тяжкості діяння та суворості кримінальної репресії (форм кримінальної відповідальності, видів покарання, значення примусових лікувальних заходів тощо). Справедливість кримінального правосуддя має базуватися на врахуванні комплексу об'єктивних та суб'єктивних обставин вчинення діяння (способу, розміру наркотичних засобів, цілей та мотивації). Звернення науковців до зарубіжного досвіду надасть можливість визначитися із доцільною різномірною системою кримінально-правових заходів впливу щодо особи, яка зловживає наркотичними засобами без мети збуту.

Література:

1. Албул С.В. До питання визначення ознак вживання наркотичних засобів та психотропних речовин // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет конференції, м. Одеса, 30 березня 2018 р. – Одеса: ОДУВС, 2018. – 282 с. – С. 132-134.
2. Ведмідський О.В. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг наркотичних засобів в Німеччині // Південноукраїнський правничий часопис. – № 2, 2016. – С. 66-71.
3. Вознюк А.А., Щирська В.С. Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів: монографія / А.А. Вознюк, В.С. Щирська. – К.: Освіта України, 2017. – 184 с.
4. Домброван Н.В. Використання зарубіжного досвіду в протидії незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет конференції, м. Одеса, 30 березня 2018 р. – Одеса: ОДУВС, 2018. – 282 с. – С. 142-144.
5. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 1 травня 2021 р.: офіц. текст, джерело документа: <https://zakon.rada.gov.ua>. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2021. – 300 с.
6. Кримінальний кодекс Республіки Казахстан від 16 липня 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30068307#scrollpos=2520.
7. Леоненко І. Звільнення від кримінальної відповідальності за незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів як кримінально-правовий засіб протидії злочинності в Україні [Електронний ресурс] // Віче. – 2013. – № 6. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/3577/>
8. Надибська О.Я. Наркозлочинність: соціальні витоки проблеми // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет конференції, м. Одеса, 30 березня 2018 р. – Одеса: ОДУВС, 2018. – 282 с. – С. 145-146.

9. Орловська Н.А. До питання про кримінально-правові інструменти реалізації стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет конференції, м. Одеса, 30 березня 2018 р. – Одеса: ОДУВС, 2018. – 282 с. – С. 1460-148.

10. Толопило А.П., Ожогова В.М. Наркотизація населення України: взгляд на проблему и пути ее решения. Под ред. Толопило А.П. – Одесса, 2007. – 120 с.

11. Уголовный кодекс Украины. – Симферополь: «Реноме», Харьков: «Свитовид», 2001. – 272 с.

12. Тимошенко В.А. Державна політика у сфері контролю за наркотиками: стан та проблеми (Аналітична довідка) // Південноукраїнський правничий часопис. – 2010. – № 3. – С. 185-201.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ТЕРОРИЗМУ НА МОРІ ТА МОРСЬКОГО ПІРАТСТВА

Ніколаєв Олександр Трифонович

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної, вогневої та фізичної підготовки факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції,

Одеський державний університет внутрішніх справ

м. Одеса, Україна

Бахчеван Євген Федорович

т.в.о. завідувача кафедри тактико-спеціальної,

вогневої та фізичної підготовки

факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції,

Одеський державний університет внутрішніх справ

м. Одеса, Україна

Розвиток світу характеризується глобалізацією всіх сфер міжнародного життя, що відрізняється високим динамізмом та взаємозалежністю подій. Торговельна система, заснована на морських перевезеннях, забезпечує доступ та розподіл енергоресурсів, сировини та всіх видів продукції по всьому світу: сьогодні майже 80% товарів перевозиться кораблями на міжнародному рівні. Усе це свідчить про те, що стійке та безперервне функціонування водного транспортного комплексу країни значно впливає на національну безпеку України, яка є морською державою. До морських портів України, відкритих для заходження іноземних суден, належать: Рені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ, Білгород-Дністровський, Чорноморськ, Одеса, Південний, Миколаїв, Херсон, Скадовськ, Бердянськ, Маріуполь, Спеціалізований морський порт Ольвія. Порти Криму (Керч, Севастополь, Феодосія, Ялта, Євпаторія) на теперішній

The project was implemented with the support of

The Center for Ukrainian-European Scientific Cooperation is a non-governmental organization, which was established in 2010 with a view to ensuring the development of international science and education in Ukraine by organizing different scientific events for Ukrainian academic community.

The priority guidelines of the Center for Ukrainian-European Scientific Cooperation

1. International scientific events in the EU

Assistance to Ukrainian scientists in participating in international scientific events that take place within the territory of the EU countries, in particular, participation in academic conferences and internships, elaboration of collective monographs.

2. Scientific analytical research

Implementation of scientific analytical research aimed at studying best practices of higher education establishments, research institutions, and subjects of public administration in the sphere of education and science of the EU countries towards the organization of educational process and scientific activities, as well as the state certification of academic staff.

3. International institutions study visits

The organisation of institutional visits for domestic students, postgraduates, young lecturers and scientists to international and European institutes, government authorities of the European Union countries.

4. International scientific events in Ukraine with the involvement of EU speakers

The organisation of academic conferences, trainings, workshops, and round tables in picturesque Ukrainian cities for domestic scholars with the involvement of leading scholars, coaches, government leaders of domestic and neighbouring EU countries as main speakers.

Contacts:

Head Office of the Center for Ukrainian-European Scientific Cooperation:
88000, Uzhhorod, 25, Mytraka str.
+38 (099) 733 42 54
info@cuesc.org.ua

www.cuesc.org.ua

International scientific conference «Maritime security of the Baltic-Black Sea region: challenges and threats»

December 23, 2021

Izdevniecība «Baltija Publishing»
Valdeķu iela 62 – 156, Rīga, LV-1058
E-mail: office@baltijapublishing.lv

Iespiests tipogrāfijā SIA «Izdevniecība «Baltija Publishing»
Parakstīts iespiešanai: 2021. 20. decembris.
Tirāža 100 eks.